

**ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՄԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

**Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
ամբիոնի անվանումը**

Ամբիոնի վարիչ Վիկտորյա Հարությունյան /Ա.Ա.Հ./

Արձանագրություն № 1

«28» օգոստոսի 2023 թ.

ՔԿ/բ-224 Ընդհանուր երկրագիտություն ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն`	101801.00.6 Մերվիս /դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/
Կրթական ծրագիր`	101801.01.6 Մերվիս /դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/
Որակավորման աստիճան`	Մերվիսի բակալավր /բակալավր, մագիստրատուրա/
Ամբիոն`	Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման /ամբիոնի լրիվ անվանումը/
Ուսուցման ձևը`	առկա /առկա, հեռակա/
Կուրս/կիսամյակ	առաջին կուրս, առաջին կիսամյակ
Դասախոս(ներ)`	Սասուն Բաղդասարյան /անուն, ազգանուն/

էլ. հասցե/ներ sbaghdasaryan@inbox.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	..
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	..
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	..
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	..
8.	Դասավանդման մեթոդներ	..
9.	Ուսումնառության մեթոդները	..
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը	..
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ	..
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ	..
	12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ	..
	12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ	..
	12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	..
	12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	..
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում	..
14.	Գնահատում	..
	14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում	..
	14.2. Հարցաշար	..
	14.3. Գնահատման չափանիշներ	..
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ	..

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Ընդհանուր երկրագիտություն» դասընթացը կարևորվում է սերվիս բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է **101801.01.6** Սերվիսի կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

- Աշխարհագրական թաղանթի բնական ու մշակութային ռեսուրսների Սերվիսի զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:
- Բնական ռեսուրսների, պայմանների սերվիս հատկանիշների գնահատման չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
- Տարբեր տարածաշրջանների, բնական բաղադրիչների համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից:
- Բնական ռեսուրսների սերվիս նշանակությունը վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- Մովորեցնել Ընդհանուր երկրագիտության տեսական հիմքերը:
- Բացատրել բնական ռեսուրսների և պայմանների տեղաբաշխման օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Մովորեցնել ուսանողներին կատարել բնական ռեսուրսների և սերվիս նշանակության օբյեկտների հետազոտություններ, քարտեզագրում և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Մովորեցնել ուսանողներին վերլուծել բնական զբոսաշրջային նշանակության օբյեկտների առանձնահատկությունները սերվիս ծառայությունների կազմակերպման համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները /դասընթացները/.

«Ընդհանուր երկրագիտություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների աշխարհագրական գիտելիքների, վերլուծելու հմտությունների առկայությունը

կամ

«Ընդհանուր երկրագիտություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների գիտելիքների և հմտությունների առկայությունը **101801.00.6** «Սերվիս» մասնագիտության բակալավրի կրթական ծրագրում ուսուցանվող «Ռեկրեացիոն աշխարհագրություն», «Սերվիսի հետազոտման մեթոդներ», «Աշխարհագրական տեղեկատվական համակարգեր» դասընթացներից:

---

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)² և /կամ կոմպետենցիաները .

«Ընդհանուր երկրագիտություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. Իմանա Ընդհանուր երկրագիտության տեսական հիմունքները,
2. Իմանա Ընդհանուր երկրագիտության ուսումնասիրման մեթոդական հիմքերը
3. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
4. տիրապետի երկրագիտության հետազոտության մեթոդներին,
5. կարողանա վերլուծել բնական բաղադրիչները սերվիս չափանիշներին համապատասխան
6. կարողանա ինքնուրույն հետազոտությունների շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)[՝]

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

ԳԿ9 խնդիրների լուծում,

ԳԿ10 որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)[՝]

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,

ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,

ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,

ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,

ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,

ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,

ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,

ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Ընդհանուր երկրագիտություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել Սերվիս մասնագիտական գործունեության ընթացքում, հետազոտական լաբորատորիաներում աշխատելու, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և սերվիս բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրաքանչյուր ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4 կրեդիտ/120 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	30	
Գործնական աշխատանք	26	
Սեմինար պարապմունք	-	
Լաբորատոր աշխատանք	-	
Ինքնուրույն աշխատանք	64	
Ընդամենը	120	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	Ընթացիկ քննություն	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել էլույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրվող, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Կունկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Նախագծերի մեթոդ** – ուսումնաձանաչողական, ստեղծագործական կամ խաղային համատեղ գործունեության տեսակ է, սովորող-գործընկերների միջև, որոնք ունեն ընդհանուր նպատակ և համաձայնեցված միջոցներ՝ ուղղված որևէ խնդրի լուծման կամ որոշակի արդյունքի ձևակերպման:
- **Ինքնուրույն աշխատանք համացանցում** – նոր տեղեկատվական տեխնոլոգիաները կարող են օգտագործվել հետևյալ նպատակներով՝ համացանցում անհրաժեշտ տեղեկատվության որոնման համար, երկխոսություն համացանցում, թեմատիկ ցանցային էջերի օգտագործում::
- **Զեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:
- **Հարցազրույց** – վերահսկողության միջոց, որը կազմակերպվում է որպես հատուկ զրույց դասավանդողի և ուսանողների միջև՝ կապված այնպիսի թեմայի հետ ինչպիսին կարգապահությունն է, և նախատեսված է հստակեցնել ուսանողների գիտելիքների շրջանակը կոնկրետ թեմայի, հարցի վերաբերյալ:

8. **Դասավանդման մեթոդներներն են**⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning), իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր.

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**⁷՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ալգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

---

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապրազներ	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	ինքնուրույն աշխատանք
1.	Ընդհանուր երկրագիտության բովանդակությունը	2		-		4
2.	Երկրագնդի ձևավորման պատմությունը	2		2		4
3.	Աշխարհագրական թաղանթ, ոլորտային կառուցվածքը	2		2		4
4.	Մթնոլորտ, կառուցվածքը	2		2		4
5.	Քարոլորտ, երկրի ռելիեֆը, հիմնական ձևերը, լեռներ, հարթավայրեր	2		2		4
6.	Ջրոլորտ կառուցվածքը	2		2		4
7.	Գետեր, լճեր, օգտագործումը և պահպանությունը	2				4
8.	Ջրոլորտի սերվիս առանձնահատկությունները	2		2		4
9.	Կողմնորոշում տեղանքում, ազիմուտ, մասշտաբ, աշխարհագրական քարտեզ	2		2		6
10.	Կլիման, որպես սերվիս ծառայությունների և զբոսաշրջության կազմակերպման պայման	2		2		4
11.	Ռելիեֆի սերվիս առանձնահատկությունները	2		2		4
12.	Մարդոլորտ, կենսոլորտ, սերվիս ռեսուրսները	2		2		6
13.	Համաշխարհային օվկիանոս, մայրցամաքային ջրեր, դրանց դերը սերվիսի և զբոսաշրջության գործում	2		2		4
14.	Հանքային աղբյուրներ, դրանց սերվիս նշանակությունը	2		2		4
15.	Բնական պայմանների և ռեսուրսների արդի քաղտեղագրման սերվիս նշանակությունը	2		2		4
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		30		26		64

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Վարազդատ Պողոսյան, Ընդհանուր երկրագիտություն, Երևան, 2007, 193 էջ:	2007
2.	Հ.Գաբրիելյան, Երկրագնդի լանդշաֆտային ոլորտը, Երևան, 2000, 182 էջ:	2000
3.	Ս.Վ Կալեսնիկ, Ընդհանուր երկրագիտություն, 1,2 հատորներ. 1979, Երևան, 314էջ, 275էջ:	1979
4.	Գաբրիելյան Հ.Կ., Երկիր մոլորակը և նրա աշխարհագրական թաղանթը, Երևան 1983, էջ 318:	1983
5.	Ա.Ալեքսանյան, Օդերևութաբանություն և կլիմայագիտություն, Երևան, 1980, 218էջ:	1980
6.	Հայկական ՍՍՀ ֆիզիկական աշխարհագրություն, Երևան, 1971, 471 էջ:	1971
7.	Սասուն Բաղդասարյան, Աշոտ Խոյեցյան, Լոռու մարզի Լանդշաֆտային պլանավորում և կառավարում, Երևան, 2021, 228 էջ:	2021
8	Սասուն Բաղդասարյան, Գեոէկոլոգիայի հիմունքներ, Վանաձոր, 2013, 170 էջ:	2013
9.	Պողոսյան Դ. Ա., Խոյեցյան Ա. Վ., Հայկական լեռնաշխարհի լանդշաֆտները և ֆիզիկաաշխարհագրական շրջանները, Երևան, 2008, 230 էջ:	2008
10	ՀՀ Ազգային ատլաս, Երևան, Ա, 2007, 215 էջ:	2007
11.	Ю. А. Гледко , Общее землеведение, 2020, М, 480с	2020
12.	Мильков Ф.Н., Общее землеведение, Учебник для студентов, Высшая Школа, Москва, 1990, 335 стр.	1990
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Խոյեցյան Ա.Վ., Կլիմայի փոփոխությունը, ուսումնական ձեռնարկ ՀՀ ԲՈՒՀ-երի ուսանողների համար, Երևան, 2007, 145 էջ:	2007
2.	Խոյեցյան Ա.Վ.,Մկրտչյան Ռ.Ս., Անապատացման պատճառահետևանքային կապերը և տարածաժամանակային գնահատման սկզբունքները ՀՀ-ում, Երևան 2006, 225 էջ:	2006

3.	Գագիկ Սուրենյան, Աշոտ Խոյեցյան, ՀՀ եղանակակիրիմայական պայմանները ձևավորող սինոպտիկական պրոցեսները, Երևան, 2019, 168 էջ:	2019
4.	ՀՀ Ազգային ատլաս, Երևան, Ա, 2007, 215 էջ:	2002
5.	Кислов А.В., Климат в прошлом, настоящем и будущем, Москва, 2001, 195с.	2001
6.	Хромов. С. П., Петросянц М.А., Метеорология и климатология, М. Изд-во МГУ, 2006. 582 с.	2006
7.	Будыко М.И., Голицын Г.С., Изряель Ю.А., Глобальные климатические катастрофы. М., 1986, 215с.	1986
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	https://mybook.ru/author/yuliya-gledko/obshee-zemlevedenie/read/	
2.	https://www.litres.ru/u-a-gledko/obschee-zemlevedenie/chitat-onlayn/	
3,	https://www.geokniga.org/books/9946	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	Ընդհանուր երկրագիտության բովանդակությունը	Բացահայտել երկրագիտության առջև դրված խնդիրները	2	1, 3, 4, 6, 11
2.	Երկրագնդի ձևավորման պատմությունը	Երկրագնդի ոլորտների ձևավորումը	2	1, 3, 4, 6, 11
3.	Աշխարհագրական թաղանթ, ոլորտային կառուցվածքը	Աշխարհագրական թաղանթը կազմող ոլորտների զարգացումը	2	1, 3, 4, 6, 11
4.	Մթնոլորտ, կառուցվածքը	Մթնոլորտը կազմող ոլորտների տեղաբաշխումը	2	1, 3, 4, 6, 11
5.	Քարոլորտ, երկրի ռելիեֆը, հիմնական ձևերը, լեռներ, հարթավայրեր	Երկրակեղևի ձևավորման առանձնահատկությունները	2	1, 3, 4, 6, 11
6.	Ջրոլորտ կառուցվածքը	Ջրոլորտի կազմող օբյեկտների առանձնահատկությունները	2	1, 3, 4, 6, 11
7.	Գետեր, լճեր օգտագործումը և պահպանությունը	Գետերի և լճերի նշանակությունը	2	1, 3, 4, 6, 11

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

8.	Ջրոլորտի սերվիս առանձնահատկությունները	Ջրոլորտի սերվիս դերը	2	1, 3, 4, 6, 11
9.	Կողմնորոշում տեղանքում, ազիմուտ, մասշտաբ, աշխարհագրական քարտեզ	Ինչպես կողմնորոշվել տեղանքում և տեղորոշել օբյեկտները	2	1, 3, 4, 6, 11
10	Կլիման, որպես սերվիս ծառայությունների և զբոսաշրջության կազմակերպման պայման	Կլիմայի սերվիս նշանակության բացահայտում	2	1, 3, 4, 6, 11
11	Ռելիեֆի սերվիս առանձնահատկությունները	Ռելիեֆի սերվիս նշանակության բացահայտում	2	1, 3, 4, 6, 11
12	Մարդոլորտ, կենսոլորտի սերվիս ռեսուրսները	Կենսոլորտի սերվիս նշանակության բացահայտում	2	1, 3, 4, 6, 11
13.	Համաշխարհային օվկիանոս, մայրցամաքային ջրեր, դրանց դերը սերվիսի և զբոսաշրջության գործում	Ջրային ռեսուրսների դերը սերվիսի բնագավառում	2	1, 3, 4, 6, 11
14	Հանքային աղբյուրներ, դրանց սերվիս նշանակությունը	Հանքային ռեսուրսների դերի բացահայտում	2	1, 3, 4, 6, 11
15	Բնական պայմանների և ռեսուրսների արդի քաղտեղագրման սերվիս նշանակությունը	Ջբոսաշրջային քարտեզների կազմման ձևերի պարզաբանում	2	1, 3, 4, 6, 11

13.1. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Երկրագնդի ձևավորման պատմությունը	Երկրագնդի կառուցվածքը և արտաքին, ներքին ոլորտները	2	Բանավոր ներկայացման և գործնական աշխատանքների գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11

¹⁰ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Աշխարհագրական թաղանթ, ոլորտային կառուցվածքը	Ոլորտների բնութագիրը	2	Բանավոր ներկայացման և գործնական աշխատանքների գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
3	Մթնոլորտ, կառուցվածքը	Մթնոլորտի բաղադրությունը, շերտերը և սահմանները	2	Բանավոր ներկայացման և գործնական աշխատանքների գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
4	Քարոլորտ, երկրի ռելիեֆը, հիմնական ձևերը, լեռներ, հարթավայրեր	Երկրակեղևի ձևերը, առանձնահատկությունները	2	Բանավոր ներկայացման և գործնական աշխատանքների գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
5	Ջրոլորտ կառուցվածքը	Ջրոլորտի օբյեկտները, տեսակները, տեղաբաշխումը	2	Բանավոր ներկայացման և գործնական աշխատանքների գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
6	Մարդու առանձնահատկությունները	Մարդու ազդեցությունը բնական լանդշաֆտների վրա	2	Բանավոր ներկայացման և գործնական աշխատանքների գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
7	Կողմնորոշում տեղանքում, ազիմուտ, մասշտաբ, աշխարհագրական քարտեզ	Ազումուտի որոշելը, դրանով անհրաժեշտ օբյեկտը գտնելը, աշխարհագրական կոորդինատներ	2	Բանավոր ներկայացման և գործնական աշխատանքների գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
8	Կլիման, որպես սերվիս ծառայությունների և զբոսաշրջության կազմակերպման պայման	Կլիմայի դերի բաղիատում առողջարանային տեսակետից	2	Բանավոր ներկայացման և գործնական աշխատանքների գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
9	Ռելիեֆի սերվիս առանձնահատկությունները	Ռելիեֆի զբոսաշրջային նշանակությունը	2	Բանավոր ներկայացման և	1, 3, 4, 6, 10, 11

				գործնական աշխատանքների գնահատում	
10	Կենսոլորտի սերվիս ռեսուրսները	Բույսերի և կենդանիների էկոգրոսաշրջային նշանակությունը	2	Բանավոր ներկայացման և գործնական աշխատանքների գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
11	Համաշխարհային օվկիանոս, մայրցամաքային ջրեր, դրանց դերը սերվիսի և զբոսաշրջության գործում	Ջրային տարածքների նշանակությունը հանգստի գոտիներում	2	Բանավոր ներկայացման և գործնական աշխատանքների գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
12	Հանքային աղբյուրներ, դրանց սերվիս նշանակությունը	Հանքային ջրերի առողջարարական նշանակությունը	2	Բանավոր ներկայացման և գործնական աշխատանքների գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
13	Բնական պայմանների և ռեսուրսների արդի քաղտեզագրման սերվիս նշանակությունը	Թվայնացած քարտեզների բնութագիրը, նշանակությունը	2	Բանավոր ներկայացման և գործնական աշխատանքների գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11

13.2. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹¹
1.	-	-	-	-	-

¹¹ Հստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	-	-	-	-	-
----	---	---	---	---	---

13.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹²	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹³
1.	Կլիմայի դերը Լոռու մարզի սերվիսի կազմակերպման գործում	Կլիմայի զբոսաշրջային և առողջարարական բնութագիրը	Գրավոր, բանավոր	Վերջին երկու գործնականի դասաժամին	Գրավոր և բանավոր ներկայացման գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
2.	Լոռու մարզի ռելիեֆը և նրա սերվիս առանձնահատկությունները	Ռելիեֆի դերը զբոսաշրջության գործում	Գրավոր, բանավոր	Վերջին երկու գործնականի դասաժամին	Գրավոր և բանավոր ներկայացման գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
3.	Լոռու մարզի բնական ռեսուրսների զբոսաշրջային նշանակությունը	Բնական ռեսուրսների զբոսաշրջության նշանակության գնահատում	Գրավոր, բանավոր	Վերջին երկու գործնականի դասաժամին	Գրավոր և բանավոր ներկայացման գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11
4.	Մարդու տնտեսական գործունեության գնահատումը Լոռու մարզում	Բնապահպանական հիմնախնդիրների վեր հանում	Գրավոր, բանավոր	Վերջին երկու գործնականի դասաժամին	Գրավոր և բանավոր ներկայացման գնահատում	1, 3, 4, 6, 10, 11

14. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹⁴

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
---------------------------	--

¹² Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹³ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

¹⁴ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	Թեմատիկ քարտեզներ, ատլասներ դասախոսության և գործնականի թեմաներով լսարանում
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	-
Սարքեր, սարքավորումներ	Օդերևութաբանական սարքեր գործնականի դասաժամերին
Համակարգչային ծրագրեր	Քատեզագրական համակարգչային ծրագրեր
Այլ	-

15. **Գնահատում**

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁵:

15.1. **Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝**

- Գործնական, սեմինար և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում ուսանողի ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը 40 միավոր:
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (առկա ուսուցման համակարգում՝ ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, հեռակա ուսուցման համակարգում՝ քննություն և ստուգարք՝ առավելագույնը՝ 40 միավոր):
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

15.2. **Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.**

Դասընթացն ամփոփվում է քննությամբ:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

---

¹⁵«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.062022թ.),

15.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Ընդհանուր երկրագիտության բովանդակությունը
2. Երկրի զարգացման պատմությունը
3. Աշխարհագրական թաղանթ, ոլորտային կառուցվածքը
4. Երկրի տարեկան պտույտը եւ նրա աշխարհագրական հետաքննությունը
5. Մթնոլորտ, կառուցվածքը
6. Արեգակնային ճառագայթում
7. Մթնոլորտային ճնշման փոփխման պատճառները
8. Օդային զանգվածներ, քամիներ
9. Մթնոլորտի խոնավության պայմաններ, տեղումներ
10. Կլիմա, կլիմայագոյացնող գործոններ
11. Քարոլորտ, երկրի ռելիեֆը, հիմնական ձևերը, լեռներ, հարթավայրեր
12. Երկրակեղևի առաջացումը, առանձնահատկությունները
13. Ջրոլորտ կառուցվածքը
14. Ջրոլորտը որպես աշխարհագրական թաղանթի բաղադրամաս, ձևավորումը
և զարգացումը
15. Գետեր, լճեր օգատագործումը պահապանումը
16. Ստորերկրյա ջրեր, աղբյուրներ, գեյզերներ
17. Ջրի մեծ և փոքր շրջապտույտները, դերն աշխարհագրական թաղանթում:
18. Ճահիճներ, սառցադաշտեր, դրանց դերն աշխարհագրական թաղանթում
19. Կենսոլորտ առանձնահատկությունները
20. Մարդոլորտ առանձնահատկությունները
21. Կողմնորոշում տեղանքում, ազիմուտ, մասշտաբ, աշխարհագրական քարտեզ
22. Աստիճանացանց, աշխարհագրական կոորդինատներ
23. Կլիման, որպես սերվիս ծառայությունների և զբոսաշրջության կազմակերպման
պայման
24. Ռելիեֆի սերվիս առանձնահատկությունները
25. Կենսոլորտի սերվիս ռեսուրսները
26. Համաշխարհային օվկիանոս, մայրցամաքային ջրեր, դրանց դերը սերվիսի և
զբոսաշրջության գործում
27. Հանքային աղբյուրների առաջացման պայամները, դրանց սերվիս
նշանակությունը

28. Բնական պայմանների և ռեսուրսների արդի քաղտեղագրման սերվիս նշանակությունը
29. Բնապահպանության դերը սերվիսի և զբոսաշրջության կազմակերպման գործընթացում
30. ԱՏՀ համակարգի դերը քարտեղագրման գործընթացում

Ա) 1-ին ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 9-10 շաբաթվա ընթացքում)

▪ Ընդգրկված թեմաները

1. Ընդհանուր երկրագիտության բովանդակությունը
2. Երկրագնդի ձևավորման պատմությունը
3. Աշխարհագրական թաղանթի ոլորտային կառուցվածքը
4. Մթնոլորտ կառուցվածքը
5. Քարոլորտ, երկրի ռելիեֆը, հիմնական ձևերը, լեռներ, հարթավայրեր
6. Ջրոլորտի կառուցվածքը
7. Գետեր լճեր, օգտագործումը և պահպանությունը
8. Ջրոլորտի սերվիս առանձնահատկությունները

▪ Ընդգրկված հարցեր.

1. Ընդհանուր երկրագիտության բովանդակությունը
2. Երկրի զարգացման պատմությունը
3. Աշխարհագրական թաղանթ, ոլորտային կառուցվածքը
4. Երկրի տարեկան պտույտը եւ նրա աշխարհագրական հետաքննությունը
5. Մթնոլորտ, կառուցվածքը
6. Արեգակնային ճառագայթում
7. Մթնոլորտային ճնշման փոփոխման պատճառները
8. Օդային զանգվածներ, քամիներ
9. Մթնոլորտի խոնավության պայմաններ, տեղումներ
10. Կլիմա, կլիմայագոյացնող գործոններ
11. Քարոլորտ, երկրի ռելիեֆը, հիմնական ձևերը, լեռներ, հարթավայրեր
12. Երկրակեղևի առաջացումը, առանձնահատկությունները
13. Ջրոլորտ կառուցվածքը
14. Ջրոլորտը որպես աշխարհագրական թաղանթի բաղադրամաս, ձևավորումը և զարգացումը
15. Գետեր, լճեր օգտագործումը, պահպանումը

Բ) 2-րդ ընթացիկ քննություն (կիսամյակի 19-20 շաբաթվա ընթացքում)

▪ Ընդգրկվող թեմաները.

1. Կողմնորոշում տեղանքում, ազիմուտ, մասշտաբ, աշխարհագրական քարտեզ
2. Կլիման, որպես սերվիս ծառայությունների և զբոսաշրջության կազմակերպման պայման
3. Ռելիեֆի սերվիս առանձնահատկությունները
4. Մարդոլորտ, կենսոլորտ սերվիս ռեսուրսները
5. Համաաշխարհային օվկիանոս, մայրցամաքային ջրեր, դրանց դերը սերվիսի և զբոսաշրջության գործում

6. Հանքայախին աղբյուրներ, դրանց սերվիս նշանակությունը
7. Բնական պայմանների և ռեսուրսների արդի քարտեզագրման սերվիս նշանակությունը

▪ **Ընդգրկված հարցեր.**

1. Ստորերկրյա ջրեր, աղբյուրներ, գեյզերներ
2. Ջրի մեծ և փոքր շրջապտույտները, դերն աշխարհագրական թաղանթում:
3. Ճահիճներ, սառցադաշտեր, դրանց դերն աշխարհագրական թաղանթում
4. Կենսոլորտ առանձնահատկությունները
5. Մարդոլորտ առանձնահատկությունները
6. Կողմնորոշում տեղանքում, ազիմուտ, մասշտաբ, աշխարհագրական քարտեզ
7. Աստիճանացանց, աշխարհագրական կոորդինատներ
8. Կլիման, որպես սերվիս ծառայությունների և զբոսաշրջության կազմակերպման պայման
9. Ռելիեֆի սերվիս առանձնահատկությունները
10. Կենսոլորտի սերվիս ռեսուրսները
11. Համաաշխարհային օվկիանոս, մայրցամաքային ջրեր, դրանց դերը սերվիսի և զբոսաշրջության գործում
12. Հանքային աղբյուրների առաջացման պայամները, դրանց սերվիս նշանակությունը
13. Բնական պայմանների և ռեսուրսների արդի քարտեզագրման սերվիս նշանակությունը
14. Բնապահպանության դերը սերվիսի և զբոսաշրջության կազմակերպման գործընթացում
15. ԱՏՀ համակարգի դերը քարտեզագրման գործընթացում

15.4. Գնահատման չափանիշները¹⁶.

- Տեսական գիտելիքները.....:
- Գործնական աշխատանքները.....:
- Մեմինար պարապմունքները.....:
- Լաբորատոր աշխատանքները.....:
- Ինքնուրույն աշխատանքը.....:

---

¹⁶ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն`	101801.00.6 Սերվիս <i>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</i>
Կրթական ծրագիր`	101801.01.6 Սերվիս <i>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</i>
Որակավորման աստիճան`	սերվիսի բակալավր <i>/բակալավր, մագիստրատուրա/</i>

Վանաձոր 2023

Առկա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՔԿ/Բ-224 Ընդհանուր երկրագիտություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	56	Դասախոսություն	30
			Մեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	26
	Ինքնուրույն	64		
Ընդամենը	120			
Ստուգման ձևը	Քննություն, ընթացիկ քննություն			
Դասընթացի նպատակը	<p>Դասընթացի նպատակն է.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Աշխարհագրական թաղանթի բնական ու մշակութային ռեսուրսների Սերվիսի զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Բնական ռեսուրսների, պայմանների սերվիս հատկանիշների գնահատման չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ: ▪ Տարբեր տարածաշրջանների, բնական բաղադրիչների համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից: ▪ Բնական ռեսուրսների սերվիս նշանակությունը վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում: 			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Իմանա Ընդհանուր երկրագիտության տեսական հիմունքները, 2. Իմանա Ընդհանուր երկրագիտության ուսումնասիրման մեթոդական հիմքերը <p><i>Հմտություն</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. տիրապետի երկրագիտության հետազոտության մեթոդներին, <p><i>Կարողունակություն</i></p>			

	<ol style="list-style-type: none"> 1. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում, 2. կարողանա վերլուծել բնական բաղադրիչները սերվիս չափանիշներին համապատասխան 3. կարողանա ինքնուրույն հետազոտությունների շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:
Դասընթացի բովանդակությունը	<p>Թեմա 1 Ընդհանուր երկրագիտության բովանդակությունը</p> <p>Թեմա 2 Երկրագնդի ձևավորման պատմությունը</p> <p>Թեմա 3 Աշխարհագրական թաղանթ, ոլորտային կառուցվածքը</p> <p>Թեմա 4 Մթնոլորտ, կառուցվածքը</p> <p>Թեմա 5 Քարոլորտ, երկրի ռելիեֆը, հիմնական ձևերը, լեռներ, հարթավայրեր</p> <p>Թեմա 6 Ջրոլորտ կառուցվածքը</p> <p>Թեմա 7 Գետեր, լճեր, օգտագործումը և պահպանությունը</p> <p>Թեմա 8 Ջրոլորտի սերվիս առանձնահատկությունները</p> <p>Թեմա 9 Կողմնորոշում տեղանքում, ազիմուտ, մասշտաբ, աշխարհագրական քարտեզ</p> <p>Թեմա 10 Կլիման, որպես սերվիս ծառայությունների և զբոսաշրջության կազմակերպման պայման</p> <p>Թեմա 11 Ռելիեֆի սերվիս առանձնահատկությունները</p> <p>Թեմա 12 Մարդկություն, կենսոլորտ, սերվիս ռեսուրսները</p> <p>Թեմա 13 Համաշխարհային օվկիանոս, մայրցամաքային ջրեր, դրանց դերը սերվիսի և զբոսաշրջության գործում</p> <p>Թեմա 14 Հանքային աղբյուրներ, դրանց սերվիս նշանակությունը</p> <p>Թեմա 15 Բնական պայմանների և ռեսուրսների արդի քաղտեղագրման սերվիս նշանակությունը</p>
Գնահատման մեթոդները և չափանիշները	<p>Գնահատումն իրականացվում է «ՎՊՀ ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ»-ին համապատասխան:</p> <p>https://new.vsu.am/karg/2023/usanoxneri%20giteliqneri%20stugman.pdf</p>
Գրականություն	<p>Պարտադիր-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Վարագդաստ Պողոսյան, Ընդհանուր երկրագիտություն, Երևան, 2007, 193 էջ: 2. Հ.Գաբրիելյան, Երկրագնդի լանդշաֆտային ոլորտը, Երևան, 2000, 182 էջ: 3. Ս.Վ Կալենսիկ, Ընդհանուր երկրագիտություն, 1,2 հատորներ. 1979, Երևան, 314էջ, 275էջ 4. Գաբրիելյան Հ.Կ., Երկիր մոլորակը և նրա աշխարհագրական թաղանթը, Երևան 1983, էջ 318: 5. Ա.Ալեքսանյան, Օդերևութաբանություն և կլիմայագիտություն, Երևան, 1980, 218էջ: 6. Հայկական ՍՍՀ ֆիզիկական աշխարհագրություն, Երևան, 1971, 471 էջ: 7. Մասուն Բաղդասարյան, Աշոտ Խոեցյան, Լոռու մարզի

- Լանդշաֆտային պլանավորում և կառավարում, Երևան, 2021, 228 էջ:
8. Սասուն Բաղդասարյան, Գեոէկոլոգիայի հիմունքներ, Վանաձոր, 2013, 170 էջ:
  9. Պողոսյան Դ. Ա., Խոյեցյան Ա. Վ., Հայկական լեռնաշխարհի լանդշաֆտները և ֆիզիկաաշխարհագրական շրջանները, Երևան, 2008, 230 էջ:
  10. ՀՀ Ազգային ատլաս, Երևան, Ա, 2007, 215 էջ:
  11. Ю. А. Гледко , Общее землеведение, 2020, М, 480с
  12. Мильков Ф.Н., Общее землеведение, Учебник для студентов, Высшая Школа, Москва, 1990, 335 стр.

Լրացուցիչ-

1. Խոյեցյան Ա.Վ., Կլիմայի փոփոխությունը, ուսումնական ձեռնարկ ՀՀ ԲՈՒՀ-երի ուսանողների համար, Երևան, 2007, 145 էջ:
2. Խոյեցյան Ա.Վ., Մկրտչյան Ռ.Ս., Անապատացման պատճառահետևանքային կապերը և տարածաժամանակային գնահատման սկզբունքները ՀՀ-ում, Երևան 2006, 225 էջ:
3. Գազիկ Սուրենյան, Աշոտ Խոյեցյան, ՀՀ եղանակակիրմայական պայմանները ձևավորող սինոպտիկական պրոցեսները, Երևան, 2019, 168 էջ:
4. ՀՀ Ազգային ատլաս, Երևան, Ա, 2007, 215 էջ:
5. Кислов А.В., Климат в прошлом, настоящем и будущем, Москва, 2001, 195с.
6. Хромов. С. П., Петросянц М.А., Метеорология и климатология, М. Изд-во МГУ, 2006. 582 с.
7. Будыко М.И., Голицын Г.С., Изрядель Ю.А., Глобальные климатические катастрофы. М., 1986, 215с.